

NOŠÍME radost tam, kde je jí potřeba

Bc. Alice Podarilová & MgA. Hana Hübllová

NOSíme radost tam, kde je jí potřeba

Zdravotní klaun přináší již po dvě desetiletí radost a legraci do míst, kde nám často do smíchu nebývá. O úspěšných „misích“ Zdravotních klaunů si přečtete v našem rozhovoru s Mga. Hanou Hüblvou alias Doktor Julčou Sršeň Fáčovou a Bc. Alicí Podářílovou, vrchní sestrou Centrálních operačních sálů pro děti.

Odpovídá Mga. Hana Hüblvá:

■ **Hanko, Vy jste jednou z hlavních koordinátorek programu NOS, který v naší nemocnici už také nějakou dobu běží, jak taková klaunská práce vypadá?**

NOS! Neboli „Na Operační Sál!“ Je program Zdravotních klaunů, jehož smyslem je připravit děti, aby na operační sál odjízděly beze strachu, ale také upokojit rodiče, kteří bývají často nervózní. Operační den je psychicky náročný, nervozita se táhne často celým dopolednem. Vždyť i toho nejstatečnějšího člověka sevře pocit úzkosti, když trochu ví, ale taky přesně neví, co ho čeká. Zdravotní klaun se pohybuje po celém oddělení mezi dětmi, rodiči a personálem a

rozhání napětí a úzkost. Program NOS! se od svého vzniku v roce 2013 postupně rozšířil už do sedmi nemocnic po celé České republice. Ve FN Motol ho dobře znáte. Právě na zdejším oddělení dětské chirurgie totiž odstartoval, s velkou podporou staniční sestry Lenky Rubešové.

■ **Jak si vytipováváte vhodné malé „adepty“, pomáhá Vám při tom personál nemocnice?**

Hned ráno zajdeme do sesterny a společně probereme operační plán daného dne. Zaznamenáme si, kolik je dnes operací, věk dětí, v jakém pořadí půjdou na operace a na

kterém pokoji leží. Vždy se ještě sester doptáme na další specifika na oddělení, snažíme se zjistit informace, které by nám při práci mohly pomoci. Personál je pro nás nepostradatelným pomocníkem, protože často je to právě on, kdo velice ovlivňuje náladu na oddělení. Zde v Motole chodíme na dětskou chirurgii oddělení 2A a díky skvělé staniční sestře Lence Rubešové zde máme velmi podpůrné zázemí. Sestry i zdravotní bratři s námi perfektně spolupracují a za to jim patří naše velké poděkování. Dalo by se říct, že jsme již sebraný tým.

■ **Jaká specifika má klaun, který pomáhá připravovat dítě na operaci?**

Každý Zdravotní klaun je profesionál, který musel projít náročným konkurzem, certifikovaným vzděláváním a zkušební dobou. Stále rozvíjí své umělecké a klaunské dovednosti. NOS! Je specifický tým, že je zde klaun sám (většina lidí nás jinak v nemocnici potkává ve dvojicích) a velkou roli zde hraje i množství času, které s malými pacienty strávíme. Zdravotní klaun malé pacienty provází celým předoperačním procesem až téměř na operační sál, kde jeho úloha končí. Klaun je tedy s dětmi již od brzkého rána, kdy přicházejí na oddělení, čekají na operaci, nesmí jíst a pít, čas se vleče. Přirozeně

přichází strach a obavy.

Klaun zde potřebuje velkou dávku energie, empatie, zkušenosti, aby si dokázal poradit v každé situaci. Velká výhoda nás klaunů je, že umíme navázat kontakt s dítětem, víme, jak s ním komunikovat. Jak prolomit ledy. Při své vizitě navazujeme kontakt s věkově rozdílnými pacienty a musíme si umět poradit jak s 5letou holčičkou, tak s 12letým klukem, uklidňovat situaci, odvádět pozornost dítěte od strachu. A také nesmíme zapomenout na rodiče, kteří často přesně nevědí, co jejich dítě před cestou na operační sál vlastně čeká. No a já jim to všechno vysvětlím, doslova jim sehraji scénky, jak to bude probíhat a co přesně se v jakou chvíli bude dít. I oni se uvolní a jsou pak daleko klidnější. V Motole se můžete u operací setkat se sestrou Gizelou Kyselou (Mirka Hanžlová), sestrou Alžbětou Uhříčkovou (Jitka Rosenová), s vrchní sestrou Sladěnou (Jana Machalíková), doktorem René Votočkou (Vojtěch Švejda), doktorem Kamilem Pivoňkou (Josef Rosen), docentem Eduardem Zahradníčkem (Alexandr Stankov) a se mnou doktorem Julčou Sršeň Fáčovou (Hana Hüblvá).

■ **Jak se Vám spolupracuje s lékaři a sestřičkami ve FNM?**

Velice dobře, nyní už jsme sebraný tým, Zdravotní klauni zde mají své místo. Na samém začátku ale nebylo jednodu-

ché zdravotní personál přesvědčit. Mnozí na tento program hleděli skepticky. Ale my jsme se nedali odradit. Zvítězilo naše přesvědčení, že právě sem Zdravotní klauni patří, aby odlehčili velmi stresovou situaci, kterou bezesporu operace je. A v neposlední řadě, aby co možná nejvíce usnadnili průběh předoperační přípravy i samotnému zdravotnickému personálu, pomohli se zklidněním mnohdy vypjatých situací, pokusili se navodit příjemnější atmosféru na oddělení. Můj táta byl chirurg. Přesně si umím představit, kdybych na jeho oddělení přišla jako doktor Julča Sršeň Fáčová a k tomu jezdila s dětmi na překladový sál, že by asi omdlel. Myslím, že po čase by stejně jako motolští lékaři začal postupně zjišťovat, že to s dětmi umíme, že dokážeme adekvátně reagovat i ve vyhraněnějších situacích a postupně nás začal vnímat jako partáky.

■ **Jste pokaždé úspěšní, vždy se Vám podaří malého pacienta uklidnit?**

Řekla bych, že jsme v mezích možností úspěšní vždy. Vždy děláme maximum pro uklidnění situace. Někdy dítě hned skvěle reaguje, směje se, je klidné, vyrovnané. Někdy je to delší proces, než se nám podaří se na malého pacienta naladit. Závisí to na mnoha faktorech – věku dítěte, celkové situaci na oddělení, na spolupráci rodičů a mnoha dalších. Někdy se stane, že ve chvíli, kdy se odjíždí na sál a dítě se loučí s rodičem, začne se až panicky bát. V tuto chvíli samozřejmě ani my moc nezmůžeme. Empaticky tak uděláme krok stranou a třeba jen lehce hraje na ukulele, podpoříme personál, rodiče. Ze zkušeností už víme, co si kdy a kde můžeme dovolit, co v konkrétní situaci může pomoci.

■ **Nějakou dobu už probíhá výzkum, který se zabývá vlivem a dopady programu NOS, máte již k dispozici nějaké výsledky?**

Ano! Že mají Zdravotní klauni vliv na pocity a náladu dětí před operací jsme věděli. Cílem výzkumu bylo tento vliv také objektivně změřit. Výsledky výzkumu ukázaly, že děti, které během čekání na operaci doprovázel Zdravotní klaun, opravdu prokazatelně reagovaly pozitivněji než děti, které klaun nedoprovázel. Byly klidnější, vyjadřovaly více pozitivních emocí a vykazovaly lepší náladu. Z výsledků také vyplynulo, že přítomnost klaunů pozitivně působí také na rodiče dětí. Když je rodič klidnější, přenáší své emoce i na dítě, a právě to pomáhá zvládnout tak stresovou situaci, jako je čekání na operaci. Hlavní členové výzkumného týmu byli: Mag. Gabriela Marková, Ph.D., Mgr. Zuzana Kocábová, Ph.D. a za Zdravotní klauny BcA. Lukáš Houdek, zástupce uměleckého ředitele organizace Zdravotní klaun, o.p.s.

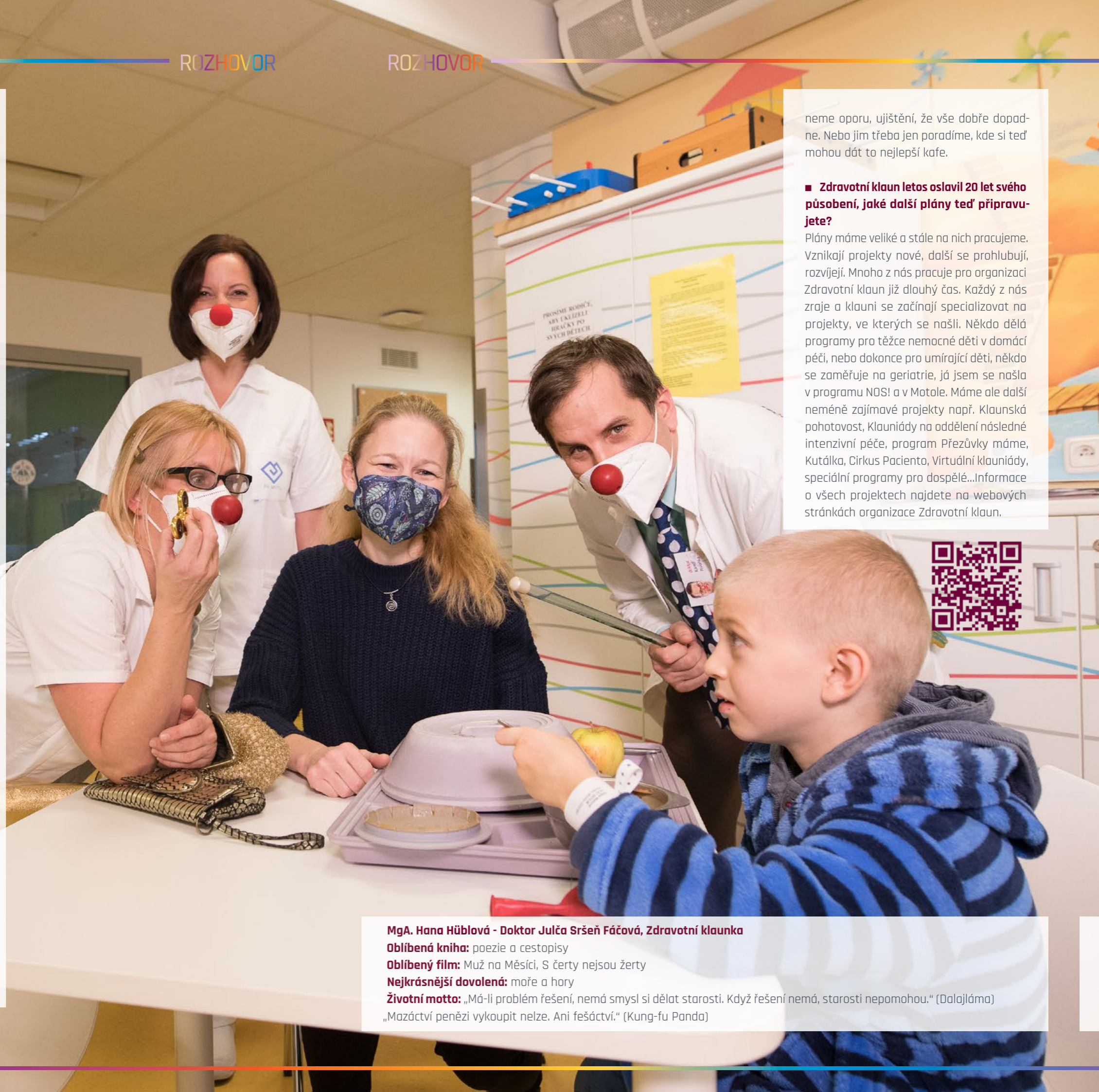
■ **Tím, že předáte dítě na operační sál, Vaše práce končí?**

Nekončí, věnujeme se jak dětem, které jdou na operaci, tak jejich rodičům, kteří s dětmi čekají. Dítě často ani neví, čeho všeho by se mohlo bát, na rozdíl od rodiče, který vše chápe. My zase dobře víme, že nálada, emoce a obavy rodiče se přenáší na dítě. Stejně jako smích, radost, hra. Takže už na pokojích spolupracujeme i s rodiči. Když doprovodíme dítě na sál, ještě za rodiči zajdeme a uklidňujeme je, řekneme jim, jak vše proběhlo při předávání dítěte. Někdy se s nimi pokusíme uvolnit napětí pomocí písničky, očního kontaktu, slova. Někdy si prostě jen sundáme klaunský nos a jako maminka mamince, rodič rodiči povíme pár vlídných slov, poskyt-

neme oporu, ujištění, že vše dobře dopadne. Nebo jim třeba jen poradíme, kde si teď mohou dát to nejlepší kafe.

■ **Zdravotní klaun letos oslavil 20 let svého působení, jaké další plány teď připravujete?**

Plány máme veliké a stále na nich pracujeme. Vznikají projekty nové, další se prohlubují, rozvíjejí. Mnoho z nás pracuje pro organizaci Zdravotní klaun již dlouhý čas. Každý z nás zraje a klauni se začínají specializovat na projekty, ve kterých se našli. Někdo dělá programy pro těžce nemocné děti v domácí péči, nebo dokonce pro umírající děti, někdo se zaměřuje na geriatric, já jsem se našla v programu NOS! a v Motale. Máme ale další neméně zajímavé projekty např. Klaunská pohotovost, Klauniády na oddělení následné intenzivní péče, program Přezůvky máme, Kutálka, Cirkus Paciento, Virtuální klauniády, speciální programy pro dospělé... Informace o všech projektech najdete na webových stránkách organizace Zdravotní klaun.

MgA. Hana Hübllová - Doktor Julča Sršeň Fáčová, Zdravotní klaunka

Oblíbená kniha: poezie a cestopisy

Oblíbený film: Muž na Měsíci, S čerty nejsou žerty

Nejkrásnější dovolená: moře a hory

Životní motto: „Má-li problém řešení, nemá smysl si dělat starosti. Když řešení nemá, starosti nepomohou.“ (Dalajláma)
„Mazáctví penězi vykoupit nelze. Ani fešáctví.“ (Kung-fu Panda)

Odpovídá Bc. Alice Podařilová:**■ Alice, Vy pracujete jako vrchní sestra Oddělení centrálních operačních sálů pro děti, co všechno zahrnuje Vaše práce?**

Naše pracoviště zajišťuje nepřetržitý provoz a soustřeďuje veškeré operační výkony u dětí v rámci FN Motol, s výjimkou Dětského kardiocentra. Sály jsou umístěny v dětské budově ve druhém, čtvrtém a sedmém patře. V dospělé budově máme ve třetím podlaží ještě oční sál. Dělíme se na dvě stanice. První slouží pro výkony dětské břišní a hrudní chirurgie, měkké traumatologie, urologie, proktologie, transplantologie, oftalmologie a ORL operace. Druhá stanice je vyčleněna pro výkony dětské ortopedie, neurochirurgie, kostní traumatologie a stomatochirurgie. Navíc zajišťujeme provádění nechirurgických zákroků v celkové anestézii (odběry kostní dřeně, vyšetřovací výkony apod.). Spolupracujeme se všemi odděleními komplementu i se všemi klinikami, a to jak v oblasti diagnostiky, tak i léčby a výzkumu. Zvláště úzká návaznost Oddělení COS pro děti je na Kliniku anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny. Dále oddělení poskytuje zázemí pro výuku domácích i zahraničních studentů 2. LF UK, postgraduální výuky IPVZ a středních a vyšších zdravotnických

škol. Moje práce je řídit provoz oddělení, zabezpečit odbornost i kvalitu služeb a řešit koncepční otázky provozu. Zároveň plním úlohu vedoucí nákladového střediska operačních sálů, zodpovídám za dodržování stanoveného rozpočtu pracoviště. Dbám na hospodárnost využívání materiálů, přístrojů a efektivitu práce. Odpovídám za odborný růst všech pracovníků a koordinuji jejich činnosti. Provádím řízení a kontrolu kvality. V podmínkách operačních sálů se jedná například o bezpečnost pacienta a personálu, dodržování dokonalých hygienických podmínek a sterility, zajištění pravidelných revizí přístrojové techniky, vytíženost sálů a tak podobně. Určuji operační sál podle povahy operačního výkonu s přihlédnutím k jeho eventuální infekčnosti, sleduji začátky operací s ohledem na aktuální požadavky klinik a oddělení, případně diskutuji o pořadí jednotlivých operací v zájmu hospodárnosti a epidemiologické stability operačních sálů. Tyto činnosti jsou administrativního charakteru. Práce na sále mě i přesto stále baví a proto si udržuji praxi sálové setry na takové úrovni, abych byla schopná v případě potřeby jít na sál.

■ S jakými problémy se nejčastěji potýkáte, když připravujete děti na anestezii?

Děti na sál přebírá anesteziolog s anesteziologickou sestrou. Ve většině případů jsou z oddělení již připravené, klidné. Občas se setkáváme s nervozitou pramenící ze strachu z neznámého prostředí, cizích lidí a bolesti. Děti neví, co se s nimi bude dít a co je čeká. Ve FNM nám v těchto případech velmi pomáhá právě program NOS. Klauni spolupracují hlavně s klinikou dětské chirurgie. O tento program se zasadila vrchní sestra zmíněné kliniky Mgr. Ilona Mayerová. Původně nebyla vedením sálů tato iniciativa úplně podporována z několika praktických důvodů, avšak praxe ukázala, že to funguje velmi dobře. S klauny jsem strávila příjemné odpoledne, zažila si jejich přístup k dětem, rodičům i personálu. Musím říci, že se mi jejich práce líbila a rozhodně to co dělají pro ostatní, má smysl. Děti klauna znají, doprovází je až na překlada pacientů. Výsledkem je klidný transport pacienta na sál, žádný stres ani slzy (což nám vše usnadní). Pokud dojde na překlada k situaci, kdy se potká víc pacientů najednou, je pomoc klauna nejvíce znát. V jeho přítomnosti se děti viditelně uvolní.

■ Prostory motolských operačních sálů pro děti jsou moderní, úžasně vybavené a také krásně barevně vymalované. Jak je podle Vás důležitá kultura prostředí nejen pro malé pacienty, ale i pro zdravotní personál, který v něm tráví nemalou část svého času?

Naše sály prošly před deseti lety kompletní rekonstrukcí. Moderní pracoviště beru jako standard. Kultura pracov-

ního prostředí je velmi důležitá. Všem se lépe pracuje v krásném prostředí s moderním vybavením. Další výhodou poskytuje promyšlenost stavby. Moderně postavený sál napomáhá dodržování přísných hygienických norem. Jsem patriot a pokud se občas dostanu do jiné nemocnice, tak si hned řeknu, jak to u nás máme hezké.

■ Věříte, že smích léčí?

Věřím, že pozitivní a optimistická nálada přispívá k dobré prognóze léčby. Já sama jsem optimista, na rozdíl od manžela pesimisty, zvládám většinu nemocí snáz :-)

■ Kdybyste nebyla zdravotní sestřičkou, čím byste chtěla být?

Moje rodina je velmi sportovně a umělecky nadaná. Pokud bych nebyla zdravotní sestrou, přála bych si mít talent a jít touto cestou. Ale bohužel jsem nemešlo! Práce sálové sestry je pro mě ideální, baví mě a neměnila bych.

■ Odreagováváte se nějak po práci?

Moje děti jsou v současné době mým odpočinkem. Mám dvaadvacetiletou dceru, která se pokouší mě vzdělávat. Má velmi tvořivou povahu. Baví jí šít a kreslit na oblečení. Její tvorba se mi líbí. Dvojčatům bude šestnáct let. Rosa je úspěšná v akrobatické gymnastice a Janek se našel v dráhové a silniční cyklistice. Na jejich závodech trávíme s manželem hodně času.

■ Dala jste si do nového roku nějaké předsevzetí?

Ano, zhubnout. Budu cvičit a začnu s jógou...

Bc. Alice Podařilová, vrchní sestra Centrálních operačních sálů pro děti

Oblíbená kniha: Saturnin

Oblíbený film: U mě dobrý, The Doors, Přelet nad kukaččím hnízdem, Nesnesitelná lehkost bytí, Marvelovky, Hvězdné války, atd.

Nejkrásnější dovolená: Řecká Parga

Nejsilnější životní vzpomínka: Prožívám závody dětí, pokud se jim něco velkého povede, je to neuvěřitelný zážitek.

Životní motto: Ještě se nestalo, aby to nějak nedopadlo....

Co si neodpustíte: kolo a běh